

טור מדד אפריל 2014

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

סקר החודש נחלק לשניים: תחושות והערכות של הציבור בישראל לקראת יום העצמאות ה-66 שבפתח, ועמדות ותחושות בנוגע למשא ותן הישראלי-פלסטיני.

לקראת יום העצמאות:

- **תפקודה של המדינה:** ערב יום העצמאות, נראה לפי תוצאות הסקר שרוב אזרחי היהודים (76%) מרוצים מאד או די מרוצים באופן כללי מהישיגה עד כה של מדינת ישראל. שביעות הרצון בקרב קבוצת הגיל הצעירה ביותר היא נמוכה יותר (64%) מאשר בקרב הקבוצות המבוגרות יותר (בין 74%-83%). כאשר בוחנים את תפקוד המדינה בתחומים מרכזיים בנפרד - התחום הצבאי-ביטחוני, הכלכלי-חברתי, והמדיני-דיפלומטי - מתגלים הבדלים גדולים ביותר במידת שביעות הרצון. בקוטב האחד ניצב התחום הצבאי-ביטחוני, שלגביו 82% הביעו שביעות רצון. פילוח לפי מחנות פוליטיים מעלה כי המרכז הוא המרוצה ביותר (87% לעומת 83% בימין ו 76% בשמאל) בקוטב הנגדי נמצא התחום הכלכלי-חברתי עם 31% מרוצים בלבד. התחום המדיני-דיפלומטי נמצא בתווך, וגם ביחס אליו שיעור הבלתי-מרוצים (54%) עולה על שיעור המרוצים (41%). בתחום המדיני-דיפלומטי נמצאו הבדלים גדולים מאוד על בסיס מיקום עצמי של המרואיינים על הרצף ימין-שמאל מדיני. כך, בקרב מי שמיקומו עצמו בימין 49% מרוצים, במרכז – 39.5% ואילו בשמאל רק 19% מרוצים.
- **סדר העדיפויות הלאומי הרצוי:** חוסר הנחת של הציבור היהודי מתפקוד המדינה בתחום הכלכלי-חברתי בא לידי ביטוי ברור גם בסדר העדיפויות שהוא מציג ביחס ליעד החשוב ביותר שעל הממשלה לקדם כיום. כך, מבין 5 הנושאים שהוצגו למרואיינים, ניצב בראש סולם העדיפויות צמצום הפערים החברתיים-כלכליים (47%), כשהנושא הבא אחריו הוא יצירת פתרונות דיוור במחיר נוח (21%). כלומר, הציבור מעדיף את שני הנושאים בעלי האופי הכלכלי-חברתי (ביחד 69%) יותר מאשר את שלושת הנושאים האחרים השייכים כולם לתחום הביטחוני והמדיני: חיזוק כוחה הצבאי של ישראל (10%), שיפור מעמדה המדיני של ישראל בזירה הבינלאומית והשגת הסכם שלום עם הפלסטינים (9% בשני המקרים). יתר על כן, בהשוואה לשאלה זהה שהוצגה בסקר מדד השלום באפריל 2012, העדיפות הניתנת כיום לתחום החברתי-כלכלי גדלה ב-12%!
- **היחס למדינה מצד אזרחיה:** שני שלישים מהציבור היהודי סבורים שפעם לאנשים היה אכפת יותר מהמדינה. דפוס שונה מתקבל כשמדובר באכפתיות האישית. במישור זה, שיעור מי שמעידים על עצמם שהם מרגישים כיום יותר אכפתיות כלפי המדינה עולה על שיעור מי שאמרו שפעם היה אכפת להם יותר (בהתאמה 38% ו-27%). השוואה עם התפיסות שהתקבלו עבור שתי השאלות לפני חמש שנים מלמדת שככל שמדובר

באכפתיות מהמדינה האידיאליזציה של העבר פחתה במעט: ב 2009 71% חשבו שפעם היה אכפת לאנשים יותר שעה שכיום, כאמור, שיעור החושבים כך עומד על 66%. תמונה מורכבת יותר מתגלית ביחס לאכפתיות האישית. במישור זה חלה עליה הן במי שאומרים שפעם היה אכפת להם יותר (מ 17% ל 27%) והן בקרב אלו שכיום אכפת להם יותר (מ 20% ל 38%). בה בעת, חלה ירידה משמעותית בשיעור מי שאומרים שאין הבדל בין מידת האכפתיות בעבר ובהווה (מ 61% ב 2009 ל 34% כיום). ההפרש בין התשובות לגבי הכלל ולגבי המשיבים אישית הוא דוגמה מובהקת לתופעה מוכרת במדעי החברה שבה ההערכה כלפי הכלל היא שלילית יותר בגלל התרשמות למשל מתמונה המשורטטת באמצעי התקשורת לגבי "דעת הקהל". האידיאליזציה של העבר חזקה בעיקר בקבוצות הגיל הצעירות, מהן 66% ו 79% בהתאמה סבורים שפעם היה יותר אכפת לאנשים מן המדינה, בהשוואה לקבוצות הגיל המבוגרות ביותר מהן רק 60.5% ו 50% בהתאמה סבורים כך.

- **עתיד המדינה והעתיד האישי:** בציבור היהודי 73% אופטימיים מאד או די אופטימיים ביחס לעתיד המדינה בשנים הבאות. מידת האופטימיות ביחס לעתיד האישי גבוהה אף יותר (85%). האופטימיות לגבי עתיד המדינה היא הנמוכה ביותר בקבוצת הגיל הצעירה ביותר – כאן רק 58% הם אופטימיים. זאת לעומת כ 71%-80.5% בכל קבוצות הגיל המבוגרות יותר. פילוח על פי שיוך עצמי למחנה פוליטי העלה הבדל בין השמאל שהוא הפחות אופטימי (רק 58% הביעו אופטימיות לגבי העתיד של המדינה) לעומת המרכז והימין שהם אופטימיים יותר במידה ניכרת (77% בשני המקרים). כשמדובר באופטימיות אישית לא נמצאו הבדלים שיטתיים לפי גיל. הדתיים מעט יותר אופטימיים מהחילונים וכן אנשי הימין מעט יותר מאלה שמיקמו עצמם במרכז ובשמאל. יש לציין כי בכל הקבוצות מדובר ברוב גדול המביע אופטימיות לגבי עתידו האישי.

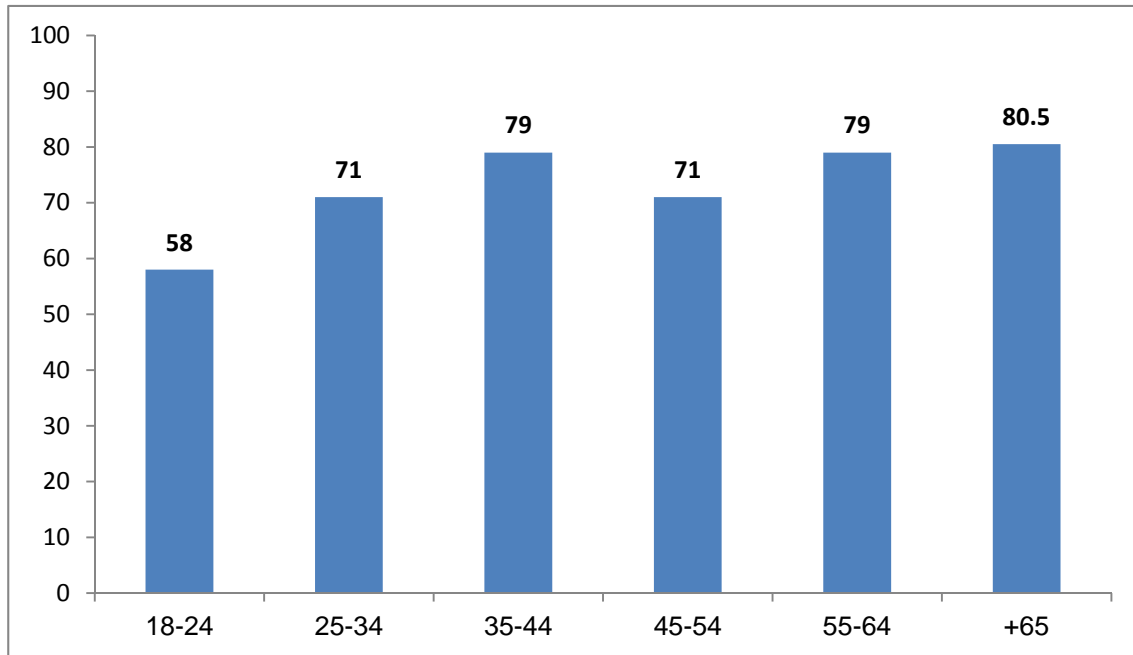
- **נשאים בארץ!** האופטימיות בשני המישורים עולה בקנה אחד עם הכוונות של הרוב המכריע (80%) לחיות בישראל גם אם הייתה ניתנת לו האפשרות לעבור לגור במדינה אחרת. בשאלה זו מצאנו הבדלים ניכרים בין קבוצות הגיל השונות, אם כי בכולן יש רוב המצהיר על כוונה להישאר בארץ. בקרב שתי קבוצות הגיל הצעירות ביותר רוב זה עומד על 69% ו 71% בהתאמה, לעומת 89% ו 95% בהתאמה בשתי קבוצות הגיל המבוגרות ביותר. גם פילוח לפי דתיות העלה הבדלים משמעותיים: כך למשל בקרב הדתיים-הלאומיים 92.5% הצהירו על כוונה להישאר בארץ לעומת 73% בקרב החילונים. ההבדלים לפי פילוח של מחנה פוליטי הצביע על הבדלים קטנים בהרבה: בימין 83% הצהירו שברצונם להישאר בארץ לעומת 79% בקרב מי שמיקמו עצמם במרכז או בשמאל הפוליטי.

ההתפתחויות ביחסים עם הפלסטינים:

- **פוטנציאל הסיכון בהסכם פת"ח-חמאס** - רוב ניכר מהציבור היהודי (57.5%) סבור שהסכם הפיוס שנחתם בין אבו מאזן לחמאס מסוכן מאד או די מסוכן לישראל. באותה רוח, 57.5% אינם מסכימים עם הטענה כי בעקבות הפיוס, הייצוג של הפלסטינים על ידי אבו מאזן כולל יותר ולכן אם ייחתם הסכם עם ישראל הוא יהיה תקף יותר.
- **הפסקת המשא ומתן עם הפלסטינים**: על רקע הערכות אלה, אין תמה שרוב גדול (68%) בציבור היהודי תומך בהחלטת הממשלה להפסיק את המו"מ עם הפלסטינים בעקבות הסכם הפיוס. ניתוח התשובות לפי מיקום עצמי של המרואיינים על הרצף הפוליטי העלה הבדלים גדולים: 82% מי שמיקמו עצמם בימין תמכו בהפסקת המגעים לעומת 59% מהמרכז ורק 26% מהשמאל. עם זאת, הציבור חלוק בשאלה האם הקיפאון במו"מ מועיל או מזיק לישראל בטווח הקצר ובטווח הרחוק, כאשר מעט רבים יותר בדעה שהקיפאון מזיק יותר הן בטווח הקצר (41% לעומת 36%) והן בטווח הארוך (40% לעומת 34%).
- **מי אחראי?** אשר לאחריות השווה שהנשיא אובמה הטיל על מנהיגי שני הצדדים, בכך שאף אחד מהם לא הראה רצון פוליטי לקבל החלטות קשות שישמרו את המו"מ, רוב הציבור היהודי (56%), כצפוי, בדעה שאובמה אינו צודק בהטלת אשמה שווה על ישראל ועל הפלסטינים. פילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנות פוליטיים העלה הבדלים אדירים: בעוד שמבין מי שמיקמו עצמם בימין 27.5% מסכימים עם דברי אובמה, הרי שבקרב אלה שמיקמו עצמם במרכז 54% מסכימים עמו ואילו בשמאל 70.5% מחזיקים בדעה כזו.

מדד המשא ומתן: 45.6 (מדגם יהודי 41.2)

תרשים החודש: האם אתה אופטימי או פסימי ביחס לעתיד המדינה בשנים הבאות? (% מאוד אופטימיים ודי אופטימיים, יהודים, לפי גיל)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ושל המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 28-29 באפריל 2014, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: יסמין אלקלעי.